

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק ב' שבט תשפ"ד

פרשת וארא

גליון תרכ"ה

שנה י"ג

מפי ספרים וסופרים

וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים

משל למלך אחד אשר יצא לצוד בשדה, ופגש רועה צאן אשר ישב סמוך לעדר צאנו וחילל בחלילו, האזין המלך לנגינתו הנפלאה של הרועה ונשבה בקסמי הצלילים העדינים, ולא יכול היה לעזוב את המקום, לאחר שסיים הרועה את נגינתו ניגש אליו המלך והתחיל לדבר איתו, ומצא כי הרועה שכלו חד וחרוף מאד, ומלא חכמה ותבונה. התפעל המלך מאד וביקש מהרועה לבוא עימו לארמון ולהיות סמוך על שולחנו, הסכים הרועה ובא עם המלך לארמונו. מאז ישב הרועה תדיד בבית המלך, והמלך היה מתייעץ עימו בכל דבר, עד שהפך להיות לאחד משרי המלך, החשובים. יתר השרים קינאו מאד בשר החדש אשר היה כל כך חביב על המלך, והחליטו לנסות ולהדיחו מתפקידו ע"י כך שיעלילו עליו כי גונב הוא כסף מאוצר המלך. כאשר שמע המלך על כך קרא המלך לשר (הרועה לשעבר) כדי לחקור אותו, השר הכחיש את הדבר והוכיח לכולם שהוא ישר ונאמן עד מאד, בכל זאת שכנעו השרים את המלך ללכת לבית השר ולבדוק בביתו, אולי שם ימצאו סימנים לנגיבה מבית המלך. הלך המלך כשהשרים מתלווים אליו לבית השר, ומצאו שבתו רוהט בפשטות רבה, עברו מחדר לחדר, עד שהגיעו לחדר אחד אשר היה נעול על מנעול ובריח. שאל המלך: מה יש בחדר הזה? אדוני המלך - נפל השר על ברכיו והתחנן - בבקשה ממך, אל תבקש ממני לראות מה יש בחדר, משום שאני בוש מאד ממה שמונח בחדר זה. תחנוני השר רק חיזקו את חשדות המלך, ומשום כך התעקש כי יפתחו את החדר, כאשר פתחו את החדר מצאו שהוא ריק ואין בו מאומה, מלבד תרמיל רועים ישן וחליל...

תמהו המלך והשרים. אדוני המלך - אמר השר - מיום בואי לארמונך לא התגאיתי כלל במעמדי הרם, זאת משום שבכל יום אני נכנס לחדר הזה, מחלל בחליל ונזכר בעברי כרועה צאן פשוט.

הנמשל: הזכירה "כי עבד היית במצרים" תועיל לאדם לא לבוא לידי גאווה, כי בכל פעם שירגיש בעצמו שבא לידי גאווה, מיד יזכור את עברו שהיה עבד במצרים ותסתלק הגאווה מלבו. (בשם "שגנת אריה" זיע"א)

ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן נטה את

מטך והך את עפר הארץ והיה לכנים... הנני

משליח בך... את הערוב (ח' - י"ב - י"ז)

למדנו מסדר הפסוקים כאן, שמכת כנים היתה קודם למכת ערוב, אבל בתהלים (ק"ה - א) כתוב "אמר ויבוא ערוב כנים בכל גבולם" הזכיר תחילה ערוב ואחר כך כנים. וצריך להבין מה פשר השינוי?

והענין יובן על פי משל לעשיר גדול אחד ששידך את בנו האהוב לו, וחכם ושלם במדעים עם בת גביר אחד הנודע לתהלה בכל קצוי ארץ, וכאשר קרב יום חג כלולת חתונתו, עשה העשיר משתה לעניים שבעת ימים רצופים קודם החתונה, בכל יום עשה משתה לאנשים שונים, יום אחד עשה משתה לעניים המחזורים על הפתחים, ויום שני לבני הישיבות, יום שלישי ללומדי תורה, ויום רביעי לעניי קרוביו וכדומה. וציוה בעל הבית למשרתיו ולמנהלי ביתו, כי ישגיחו לבל יבוא איש אחד פעמיים, כי יוכל להמצא נוכל ורמאי אשר יבוא בכל יום אל המשתה. ויהי היום והמשרת הכיר את איש אחד שהיה כבר לפני כן באיזה משתה, ניגש אליו המשרת ואמר לו, תסלח לי על שאלתי אליך, והרי כבר היית כאן פעם אחת, ומדוע באת עתה שנית? ענה לו העני אמת הדבר שהייתי כאן שלשום, ובאותו יום נעשה המשתה ללומדי תורה, והיות ואני גם לומד תורה לכן באתי שלשום, והסיבה שאני נמצא כאן גם היום, כיון שהיום המשתה נעשה למשפחת בעל הבית וקרוביו, ודע לך שאני אחד ממשפחתו, ולכן יש הצדקה לך שבאתי גם שלשום וגם היום.

והנמשל: הן אמנם שלכנים כבר נעשה משתה מיוחד בפני עצמו, שמכת כינים היתה עומק אמה בארץ, אבל אמרו במדרש שבמכת ערוב היו חיות ועופות ומיני צרעים ויתושים מעורבבים, וכן כתוב בספר הישר (פרשת בא) שכל המינים שבעולם באו למכת ערוב, כל חיות השדה, נחש ועקרב, העכבר והחולד והצב עם כל זוחלי עפר, זבוב וצרעה פרעוש וכו'. ועל כן יש הצדקה שמכת כינים תבוא שוב כאשר באה מכת ערוב, וזהו שאמר הכתוב אמר 'ויבוא ערוב כנים בכל גבולם' כי גם הם מחותנים, ובאו עוד פעם בגבול מצרים למכת ערוב. (קהלת יצחק)

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

ושנתם לבניך אלה התלמידים

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב (ו', ג). מפרש"י ז"ל: וארא אל האבות. ולכאורה הדבר תמוה מאוד שהרי כאו"א יודע דאברהם יצחק ויעקב היו האבות ומה חידש בזה רש"י? אלא, דרמז בזה דאחר שהזכיר את היהודים של אברהם יצחק ויעקב שהתגלה עי"ז מידת החסד וממילא נתמלא החשק של הקדושה להאיר למטה כטבע האב להאיר לבן, לכן כתב רש"י 'וארא אל האבות' דהאירו בחי' ושנתם לבניך אלה התלמידים.

היציאה מהגלות והחזרה לתורה

בהוציאך את... ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה. וזה נראה כוונת אומרו ית', היינו כי כל זמן שהם בגלות שהוא יציאה מטבע העולם, הוא בחי' ביטול תורה, רק בצאתם ממצרים, מן הגלות, הנה אז יהיו חוזרים אל סדרו וטבעו של עולם, שזה היא החזרה אל התורה. (אמרי מנחם)

הכח שיש באדם היודע שה' הוא האלוקים

וידעתם כי אני ה' אלוקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים. היינו כל הישועה תהיה ע"י שתהיו יודעים כי 'אני ה' אלוקיכם' נמצא 'מתחת' סבלות מצרים, כי בכח זה תזכו לצאת מהסבל והצער ותזכו לרכוש גדול בגשמיות וברוחניות. (ב"ק מין אדמו"ר שליט"א)

לעתיד כל הניסים יהיו בהתגלות

ובמד"ד (שמו"ר ו', ב') טוב אחרית דבר מראשיתו טובה אחריתן של ישראל מראשית שנתתי להם במצרים.

אולי נרמז בזה כמו שאמר אדמו"ר הק' מווארקא זצוקללה"ה זי"ע עה"כ (מיכה ז') כימי צאתם מארץ מצרים אראנו נפלאות, ולא כתיב אעשה נפלאות, כי כל הנסים שיהיו עד ביאת הגואל בבי"א הכל היה יד ביציאת מצרים רק לא היה אז בהתגלות ולעתיד יהיה נגלה לנו כל הניסים באתגליא א"ה. וזהו פי' טובה אחריתן של ישראל כל הטובות והניסים שהיו באחרית, הוא מראשית שנתתי להם במצרים, והכל נכלל ביציאת מצרים. (תפארת שמואל)

"חבל על דאבדין ולא משתכחין"

וארא אל אברהם ואל וגו' (ו', ג). מפרש"י ז"ל: חבל על דאבדין ולא משתכחין.

פי' חבל על האנשים שאומרים שהצדיקים נאבדים, ולא משתכחין, שלא נמצאים עוד צדיקים, כי כשהצדיק הולך בא במקומו צדיק אחר (א"ה: ובה י"ל את הכ' 'וארא אל אברהם' שכמו שהגעתי אל אברהם כך אני אגיע ואראה לפני יצחק ולפני יעקב, וגם פה שכמו שהגעתי אל הצדיק הזה, כך אני אגיע לממשיך דרכו). (עקידת יצחק)

”בכל צרתם לו צר”

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם (ו', ה'), המפרשים וגם במד”ר מדרקקים על תיבת וגם מה היא, ואולי נוכל לומר וגם אני שמעתי כו' היינו שהקב”ה צופה ומביט בפנימיות הלב, ואף שכשאדם הוא בצער אינו מרגיש ואינו יודע להתפלל בשם וצורך גבוה ולדאוג ולהצטער על צער השכינה, ובכל צרתם לו צר כתיב (ישעי' ס”ג, ט) אעפ”כ לפעמים כאשר יבכה מפנימיות לבו, ומתבונן בעצמו ראשיתו ואחריתו ומאין

ווארט

השפעת דברי תורתם (של הצדיקים) על השומעים

עד מתי מאנת לענות מפני וגו' (י', י”ג). י”ל כי תיבת ”מפני” - רומז אל הצדיק כי הוא נקרא פני ה', מחמת שעי” ד”ת ומוסר שלו שלומד לבני אדם אני מכנים בהם כח לעשות תשובה, ועי”ז הוא בא לפני ה' לצלם אלוקים אשר אבד ח”ו ע”י עבודת שעשה ר”ל, וזהו ”עד מתי מאנת לענות מפני” למה לכם התענית למה אין אתם מוכנעים מפני הדיבורים של הצדיק שלומד להטיב כדי להכניע אתכם שתבואו לשלימות הטוב.

(תולדות אדם)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע”נ הרה”ח ר' יצחק
בן הרה”ח ר' משה אריה זצ”ל
נלב”ע ו' סיון תשע”ד

יתירה ממנו ורדף אחריו בקנאה ושנאה לומר מהיכן זכית לזה, אבל מי שהוא ירא שמים באמת ואוהבו, הנה משמח את עצמו ביותר בזה לומר אם אני אינני ראוי וכדאי והגון לצדיק לפני ה' הנה חבירי עובד ה' ועושה רצון קונו (וזהו שכרו בגן עדן), ומזה יש לו שמחה גדולה, כמו שאנו מתפללים (תפילת הרבי ר' אלימלך) ונראה במעלת חבירינו ולא בחסרונם, שנוכח לראות במעלת חבירי בגן עדן. וזה שאמרו (בבא בתרא עה). כל אחד נכוה מחופתו של חבירו, ר”ל אם היה מתקנא בחבירו הנה לעתיד נכונה מחופתו, וזה של חבירו כי בחבירו מתקנא, אבל במעלת הצדיקים הראשונים לא יתקנא כי די לו שיזכה לראות במעלתם. וזהו וארא אל האבות.

(תפארת שלמה)

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה (ו', ט). פירש”י ז”ל ורבותינו דרשוהו לענין של מעלה שאמר משה למה הרעתה, אמר לו הקב”ה חבל על דאבדין ולא משתכחין, יש לי להתאונן על מיתת האבות, הרבה פעמים נגליתי אליהם בא-ל-ש-י ולא אמרו לי מה שמך, ואתה אמרת מה שמי מה אומר אליהם. פי' שרצון ה' היה שבני ישראל ימלאו קום האבות, ואם היו נמשכין אחר מעשה האבות לגמרי, פי' במדריגה הסמוכה להם כמו בן תחת אביו, היו מצטרפין מעשה אבות להם, והיה כאילו קיימים האבות. אבל כיון שלא היו יכולים למשוך, ונפסק החיבור, וזה ולא משכחין, לכן היה הגאולה בקישויו.

(שפת אמת תרט”ז)

וארא אל האבות (ו', ג') פירש”י וארא אל האבות. וכבר תמוה זו מפורסמת מה בעי רש”י בזה. ונ”ל כי היה קשה כי התורה הק' היא נצחת, ומה בא הפסוק ללמדינו וארא אל האבות. וזה שפירש”י וארא אל האבות, שיהיה גילוי השי”ת לאותם שמתנדבים עצמם להשי”ת, ואבות הוא לשון רצון, כמו כי לא אבו. הגם שעדיין אינם עובדים להשי”ת, רק שיש להם רצון טוב, לזה יהיה להם ג”כ גילוי יתברך שמו.

(אור לשמים, ובספר ”תורת אבות” הביא בשם הרה”ק ר' אברהם מסלונים ז”ע שהביא פירוש זה, אמנם סיים ”וארא אל האבות” אני מתראה צו די וואס ווילן מיר” [אני מתראה לכל מי שרוצים אותי])

העתירו אל ה' ורב מהיות קולות אלוקים וברד וגו', ויאמר אליו משה וגו' ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים (ט, כ”ח-ל’). פי' דהנה פרעה אמר ורב מהיות קולות אלוקים וברד, לפי שפרעה

כאשר ראה קולות אלוקים וברד, פחד בלבבו ואחזתו רעה, כמאמר חז”ל (ברכות נט). לא נבראו גשמים אלא לפשט עקמומיות שבלבו. חשב בעצמו שהגיע לקצת מדריגת יראת אלוקים, וכבר הוציא השי”ת מחשבתו אל הפועל, כי זה הוא מדרך הכסילים, בהשיגו מעט בדעת וביראה, חושב שכבר עלה למדריגה גדולה, ולא ידע כי נבער הוא מדעת, ולכן אמר ורב מהיות קולות אלוקים. מול זה השיב לו משה רבינו, ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים, עדיין אינכם יראים מפני השי”ת, ודו”ק. (קול שמחה)

ויצעק משה אל ה'. לכאורה קשה מדוע בצפרדע כתיב ויצעק ובערוב כתיב ויעתר. וי”ל דאחז”ל בפ”ק דסוכה (יד). למה נמשלו תפילתו של צדיקים לעתר, מה עתר מהפך התבואה אף תפילתו של צדיקים מהפך מידת הדין לרחמים. והנה בצפרדע לא נהפך לרחמים גמורים שהרי מתו הצפרדעים והיה להם למוקש ותבאש הארץ לכן כתיב ויצעק, משא”כ בערוב שהלכו להם לגמרי כתיב ויעתר.

(תורת משה)

ולקחתם אתכם לי לעם כו' וידעתם כי אני ה'. כי השי”ת לית מחשבה תפיסה ביה כלל, אבל אנחנו עמו בני ישראל משיגים אור השכינה ע”י התורה והמצוות שנתן לנו הקב”ה. וזה ולקחתי כו' ונתתי לכם את התורה הק', ועי”ז וידעתם כי אני ה' - יהיה לכם ידיעה מאור השכינה.

(קדושת לוי)

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם (ו', ה). פי' יש אנשים חלשים בעבודה ובתפילה שרק ע”י קושי השיעבוד של מצרים הגיעו לעבודת ה', גם אותם מקבל הקב”ה באהבה ושומע לנאקתם. הרבי ר' ברוך ממעוזבו זי”ע אמר כי נאקתם היתה כי על כן באו לעבודת ה' ע”י קושי השיעבוד למצרים לא מעצמם, לכן אמר אשר מצרים מעבידים אותם, רצה לומר לעבודת ה', והלא טוב היה אילו עבדו את השי”ת מעצמם.

(בית יצחק, ווארקי)

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה. אולי כי לצד שלא היו בני תורה לא שמעו, ולזה יקרא קוצר רוח - כי התורה מרחבת לבו של אדם.

(אור החיים)

הן בני ישראל לא שמעו. הקשו המפרשים הלו טעם שמיעת בני ישראל מפורש דקרא מקוצר רוח ועבודה קשה, וזה לא היה אצל פרעה, וי”ל כי באמת היה בנקל יותר להכניס דבר ה' בכלל ישראל, אף שהיה קוצר רוח ועבודה קשה, מלהכניס דברי קודש בפי הערל הטמא פרעה הרשע. (שפת אמת)

וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב. מפרש”י ז”ל אל האבות.

לכאורה קשה למה הזכיר רש”י את התיבות 'אל האבות' הלא בפסוק כבר כתב 'וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב', אלא י”ל ש'אל האבות' הוא אבה שזה מלשון רצון, כמו (דברים ב', ל') ולא אבה סיחון וכו', והפירוש 'וארא אל האבות' ר”ל לאו דוקא אל אברהם יצחק ויעקב אלא כל מי שרוצה ומבקש את ה' גם עכשיו, והיינו שאמרו (תדא”ר פרק כ”ה) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, והכן.

ה' הצדיק ועמי הרשעים, שמעתי מהרה”ק ר' יהושע זצ”ל מאוסטרואי שאמר על דרך הלצה על הפסוק ה' הצדיק, ואני ב”ה צדיק ועמי הרשעים.

(נפלאות חדשות)

וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם אשר גרו בה. והקשה האוה”ח דהיה די לומר 'את ארץ כנען', למה לי שוב את ארץ מגוריהם. ותירץ, דלא יקשה להם, הא עדיין לא נשלם הגירות של ארבע מאות שנה, לכן אמר 'את ארץ מגוריהם אשר גרו בה', היינו האבות, כי משנולד יצחק התחיל הגירות, אך לפי זה קשה, דהוי סגי לומר 'את ארץ מגוריהם' למה לי 'אשר גרו בה'. ונראה לפי עניות דעתי בעזרת השי”ת, שיש בזה רמז 'מגוריהם' היינו לשון 'מגורה' שפירשו 'אוצר' שנאסף שם אל מקום אחד, התבואה, והוא מרמז על יהודים קדושים שעשו האבות להמתיק על הדינים והגבורות, וזהו גרו בה - אותיות גבורה, שהמתיקו הגבורות בשרשם.

(דגל מחנה אפרים)

וארא אל האבות וגו'. ופירש”י וארא אל האבות. הנ”ל דהנה כתיב (שמות ד', י”ד) וראך ושמה בלבו, כוונת ההבטחה הזאת שישמח אהרן במעלתו של משה ולא יתקנא בו, כדרך העולם כשרואה חבירו במעלה

מעשי צדיקים

הרב הקדוש רבי משה יהודה לייב מסאסוב זיע"א ליום ההילולא (ד' שבט)

של קש. רבה של ברוד ר' משה לייב נשאר המום ולא ידע את נפשו, זה מה שיש לרבי אלימלך לומר לו? לספר לו מעשיה שכזו, הוא רצה לקום וללכת אך הרבי הקדימו ואמר לו:

ר' משה לייב יש לי עוד מעשה לספר לך, היה היה פעם עני מרוד שאף פעם בחייו לא לבש בגד חדש, ותמיד הלך בבלויי סחבות. פעם הסתובב גלגל המזל והאיש התעשר ונהיה גביר גדול. שלח האיש לקרוא לחייט שיתפור לו חליפה חדשה כיאה לגביר, בא החייט כמה מדידות אחרונות, לבש הגביר החדש את המוכנה כמעט, כדי לערוך כמה מדידות במלאכתו כדי להתאימה ללבוש, פה הוא החליפה הלא מוכנה, והחייט מתחיל במלאכתו כדי להתאימה ללבוש, פה הוא מושך בשרוול, שם הוא מחליק על הכתף כדי שהכל יהיה מותאם על הצד היותר טוב, אולם העשיר החדש שמעולם לא תפרו לו חליפה חדשה, חשב כי החייט חומד לו לצון וצוחק ממנו, הוא כועס איפוא על חוצפת החייט ומבקש לגרשו מביתו, והחייט מצטרף ואומר כי אין הוא צוחק ח"ו מהגביר, אלא שהוא רוצה להבטיח שהחליפה תתאים לו בצורה מושלמת ביותר. ר' משה לייב נפגע עמוקות, מה זה הרבי חושב אותו לילד קטן שמספר לו מעשיות? הוא קם איפוא אמר שלום והלך, אלמלא היה ערב שבת אחר הצהריים היה חוזר מיד לעירו, בלית ברירה הוא נאלץ להישאר ולשבות בליזענסק.

רבה של ברוד ניסה להתעלם מדברי הרבי ולהוציא מהראש את המעשיות ששמע ממנו, אולם הדבר לא עלה בידו, ניסה איפוא לחשוב מה התכוון הרבי בספרו לו את הסיפורים הללו, מדוע הוא סיפר אותם דווקא לו, ואיזו שייכות יש למעשיות אלה אליו? וככל שהוא העמיק לחשוב, הגיע למסקנה כי לסיפורים הללו משמעות עמוקה לגביו, הרי גם חז"ל המשילו לעתים קרובות משלים בעלי תוכן חינוכי ורוחני נעלה, הוא גם נזכר כי בגמרא ובמדרשים נמשלים תלמידי חכמים לעתים קרובות לאריה, האריה שבחבורה ולמלך מאן מלכי רבנן, נראה איפוא כי הרבי רצה לומר שיש כוונה מיוחדת להיות למדן גדול, אריה ממש, אולם אם חסרה לו החיות האמיתית החיות של התורה, הוא אינו אלא אריה של קש פוחלץ לא עלינו, מובן מאליו הוסיף הרב של ברוד לשזור את חוטי מחשבותיו, מובן מאליו כי החיות אינה מתבטאת רק בלימוד התורה אלא גם בצורה שבה מתפללים, מקיימים את המצוות ובכל ההנהגה היומיומית של האדם היהודי, כל זה צריך להיות בחיות ובחמימות ואם אלה חסרים, הרי שמן השפה ולחוץ יכול משהו להיראות כאריה אולם לאמיתו של דבר, הוא אריה של קש בלבד, מענין לענין נזכר ר' משה לייב, כי בתורה שבכתב ושבעל פה, מוכנים מצוות ומעשים טובים, כמו גם מידות טובות כמלבושים של האדם לבושים, של הנשמה, והרי לבוש צריך להיות מותאם למידותיו של האדם, לא ארוך מדי ולא קצר מדי, לא רחב מדי ולא צר מדי, לא שרוול אחד ארוך והאחר קצר וכו'. זהו בעצם הפירוש של מידות, היינו מידות נכונות ומדויקות, הכל צריך להיות במידה המתאימה, אולם מה לכל זה ולרבה של ברוד ר' משה לייב? שואל את עצמו ומנסה להשיב, האם הרבי סיפר לי כל זאת כיון שיש לכך שייכות מיוחדת אלי?

לפתע נרעד רבה של ברוד לעצם המחשבה, שאכן הוא ר' משה לייב רבה המכובד של ברוד, הוא הוא האריה של קש והעשיר החדש שלא הבין כיצד לאפשר לחייט שרצה לתפור לו מלבוש חדש, עתה הבין ר' משה לייב כי הרבי לא התכוון חלילה לבטל אותו, אלא התאמץ לתפור לו לבוש חדש שיתאים למידותיו ולמדרגה שלו, והוא עשה זאת בדרך מחוכמת ולבטיח כאחת, כאשר הוא הכיר בכך, מיד נעלם הכעס שלו והיה כלא היה, והוא חש את עצמו אסיר תודה לרבי אלימלך שהתאמץ לפקוח את עיניו. הוא חזר איפוא אל המנין של הרבי כשהוא מלא ציפיה דרוכה ומתנחה, בפעם הראשונה הוא ראה עתה כיצד רבי אלימלך מתפלל, עורך שולחנות ומשמיע רעיונות עמוקים במושגי החסידות, ששמע מרבו המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א בשם רבו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, רבי אלימלך פתח לפניו עולמות חדשים מלאי אור וחיות שחדרו לעמקי נשמתו, מאז הפך ר' משה לייב לתלמידו וחסידו הנאמן של רבי אלימלך, ושתה בצמא ממעיין החסידות. במשך הזמן הוא התיישב בסאסוב והחל להפיץ את תורת רבו. הרבה רבי משה לייב מסאסוב התפרסם מאז כמנהיג וצדיק קדוש ומשך אליו תלמידים וחסידים רבים. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

הרה"ק רבי משה לייב סאסובער זיע"א בטרם נתקרב לחסידות, היה אחד הרבנים החשובים של "ברוד" שבגליציה בימיו של הרבה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א לפני כמאתיים שנה, לר' משה לייב היה בית מדרש גדול והוא נהג את קהילתו ביד רמה, היו לו הרבה בעלי בתים חשובים, והראש הקהל של בית הכנסת שלו היה עשיר גדול ובעל צדקה, והיה אחד מעמודי התווך של הקהילה. פעם אחת קרה שבתו הצעירה של ראש הקהל חלתה במחלת מעיים קשה ל"ע, כל מה שאכלה לא התעכל ושום מאכל לא הצליח להישאר במעייה, ומצבה הלך ורע מיום ליום, אביה לקח אותה אל טובי הרופאים אך אלה לא היו מסוגלים להושיעה, הוריה היו מיואשים ולא ידעו את נפשם, בדיוק באותו זמן לא לברוד אחד מחסידיו רבי אלימלך, וכאשר שמע על צערן של הגביר, יעץ לו לקחת את בתו אל רבו לליזענסק, באומרו כי רבי אלימלך הוא צדיק גדול ובעל מופת, אשר עזר ליהודים רבים בעצתו וברכתו. הגביר לא היה חסיד והוא ידע מעט מאד על דרך החסידות, אך מה לא עושה אבא כדי להביא מרפא לבתו, הוא לקח איפוא את בתו ונסע עמה לליזענסק, בבואם אל הרבי שפך הגביר את מר שיחו, וביקש כשדמעות עומדות בעיניו להציל את חיי בתו, הרבי ביקש את רעייתו הרבנית לבשל מעט דייסה, ולתת לחולה כפית או שתיים, הרבנית עשתה כן וראה זה פלא, הילדה בלעה את הדייסה ולא הקיאה אותה, אלא אפילו ביקשה עוד, היא תיכף הרגישה טוב יותר ונראה היה בעליל כי שינוי גדול מתחולל בה. אז אמר הרבי לגביר לנסוע הביתה, לתת לילדה בימים הראשונים מאכלים קלים בלבד, ובעזרת רופא כל בשר ומפליא לעשות היא תהיה בריאה לחלוטין. האב המאושר הביא את בתו הביתה והיא אכן נרפאה עד מהרה ולמחלתה לא נשאר זכר.

הגביר לא חדל לספר על נפלאות הרבי מליזענסק, וכאשר הוא סיפר על כך לרב של ברוד, ניסה להשפיע עליו ולשכנעו שיסע לליזענסק כדי להכיר אישית את הרבי, לר' משה לייב לא התחשק לעשות נסיעה כזו, לא התקבל על דעתו שהוא הרב של ברוד שיש לו קהילה חשובה, בה מחזיקים אותו כגדול בישראל, יסע אל רבי של חסידים, הוא גם חשב שזה ביטול תורה וחבל על הזמן. הגביר שלא היה מסוגל להבין מדוע מהסס הרב ולא רוצה לנסוע, הגביר עוד יותר את מאמציו כדי לשכנעו, הוא ביקש שהרב יעשה לו טובה אישית ויסע אל הרבי. לבסוף כדי לא לאבד את ידידותו של הגביר שהיה ראש הקהל, הסכים ר' משה לייב לנסוע לליזענסק לשבת. בבואו לליזענסק בחצות היום הזמין הרב לעצמו מקום באכסניה, התרחץ והחליף את בגדיו לבגדי שבת והלך כדי לתת שלום לרבי אלימלך.

הוא דימה בנפשו כי הרבי מנהל חצר גדולה ומפוארת ממש גינוני מלכות, ולהפתעתו מצא כי הוא גר בדירה צנועה למדי, שאין להשוות אותה אפילו עם הדירה שלו בברוד. מילא חשב אין בעניות משום פחיתות כבוד, אולם לפחות חשב שהרבי יפגין בפניו עושר גדול בתורה ובחכמה, נכנס הרב של ברוד אל רבי אלימלך, בירך אותו לשלום, הציג את עצמו ואמר מניה וביה, כי הוא לא היה בא כדי לגזול את זמנו של הרבי, אלמלא רצה לעשות טובה לאחד מחשובי הבעלי בתים שלו, הגביר פלוגי בן פלוגי. הרבי השיב לו ואמר כי הוא שמח מאד להכיר את רבה של ברוד שיהיה אצלו אורח חשוב ומכובד. יושב איפוא ר' משה לייב ומחכה לשמוע דבר תורה או איזה דבר חכמה עמוקה, אולם כנגד זה אומר לו רבי אלימלך בזו הלשון: ר' משה לייב, אספר לך מעשה:

פעם אחת היה גיבור גדול שהרג אריה וכדי שכל האנשים יידעו ויזכרו תמיד איזה גיבור גדול הוא, לקח הגיבור ופשט את עורו של האריה ועשה ממנו פוחלץ, על ידי כך שמילא את העור בקש, והעמיד את פוחלץ האריה בפתח ביתו, באו כל חיות היער כדי לחלוק כבוד למלך היער, אחד אחרי השני הם באו והשתחוו לאריה שהוא מלך כל החיות, היה ביניהם שועל אחד שהוא ערום מכל החיות, כאשר הוא ניגש כדי לכרוע ברך בפני המלך, ראה שמשהו אינו כשורה, המלך אינו מגלה שום סימן חיים, ניגש איפוא השועל בזהירות ומשך קלות בזנבו של האריה, אחרי שראה שאין האריה מגיב על ההתגרות, הרהיב השועל עוז בנפשו ובעט קלות ברגלו של האריה המת, שוב אין תגובה, עתה כבר לא יכול השועל להתאפק, והוא קרא בקול גדול: תראו רבותי, המלך שלנו מת, זהו אריה מת, ובפני אריה מת אין צורך לכרוע ברך ולהשתחוות, באומרו זאת החל השועל לקרוע חתיכות מעורו של האריה המת, ומה שנשאר ממלך החיות היתה ערימה

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

כדאי האמונה שהאמינו בי שאגאל אותם ממצרים

בשליחותו של מקום להוציא את בני ישראל משעבוד המצרים, ושלפני כן הוא הולך להרבות אותות ומופתים, ולהכות בשבט את המצרים בעשר מכות, שיהיה בבחי' גנוף ורפוא, גנוף להמצרים ורפוא לישראל. שבני ישראל יוכלו לחזות בעיניהם את המכות שעוברים המצרים, וכד בבד לקחת שלל לרוב, כסף וזהב

בפרשה זו, ובפרשה הקודמת, וכן בפרשיות הבאות, נקרא בסדר פרשיות השבוע את כל המהלך של יציאת מצרים, שתחילה הקב"ה מדבר פנים אל פנים אל משה רבינו ע"ה, מה לא עשה לכלל האבות הקדושים, שהוא דיבר עמו פנים אל פנים. שהקב"ה מצוה עליו להכריז לפני עם ישראל שהוא משה, והוא נקרא

מהמצרים, למען יצאו בשלל גדול על כל מה שהם עברו בארץ מצרים. עד שיזכו למעמד הגדול והנכסף, מתן תורה, בו יקבלו בני ישראל לדורותיהם, את עשרת הדברות. התורה הקדושה בהר סיני.

לכאורה מס' שאלות בקנה אחת עולות מתוך כל המקרים שצינו קודם. א. אם נתבונן על מה נזכר פה קודם, על מעשה יציאת מצרים, משדיבר הקב"ה עם משה רבינו ע"ה ועד למתן תורה בהר סיני, מקשים המפרשים הרי הקב"ה הוא כל יכול, ולכאורה למה הקב"ה היה צריך להביא מכות על המצרים, ורק אחר כך יוציא אותם ממצרים, שיוציא אותם מיד בלי כל האותות והמופתים, שהקב"ה יוציא אותם מארץ מצרים, וימשיכו בני ישראל לכיוון הר סיני לקבל את התורה הקדושה בלי לראות את כל המכות שעוברים המצרים, בעיניהם? ב. ובהמשך לקושיא הקודמת, למה בני ישראל היו צריכים לחזות במכות שעברו על המצרים, בשביל שיוכלו לראות מה המצרים נענשים על כל מה שעשו לבני ישראל בכל שנות השיעבוד, מדה כנגד מדה. וגם שהיו צריכים לצר את שלל גדול, כסף וזהב. שהקב"ה יביא להם את הכסף של המצרים בדרכים אחרות, ויגאלם מארץ מצרים? בכדי להסביר כל זה, אפתח במשל פ. מעשה היה במלך שלו היה בן שהגיע לגיל חינוך, גיל שבו שולחים את הילד לבית הספר כמו כל הילדים שבגילו. אבל לא כבוד היה למלך שבנו יתנהג כמנהג כל הילדים, אי לכך שכר לו מורה מיוחד ואיש שילמד אותו את כל הלימודים מאותיות א' ב', חשבון, וכו', וכלה בהתנהגות ראויה כבן מלך. ואכן כן, לאחר כמה חודשים בירכו הם על המוגמר בהצלחה מרובה, והבן הראה בקיאות מיוחדת להפליא בכל הלימודים ובכל החומים, ויחד עם זאת שיבה את המורה באזני אביו - המלך, על כל הטובות שעשה עמו.

לאחר מכן קרא המלך לאותו מורה, ואמר לו כך, אדם לא חי עלי אדמות לעולמים, ובני עתיד לירוש את כסאי, ולהיות מלך על כל המדינות מסביב, וצריך ללמד אותו איך יתנהג בן המלך, לפני האנשים, על כסא מלכותו, על העונשים שנותנים, מתי ואיך ובאיזה רמה. וגם על מלחמה, מתי מתחילים מלחמה עם מדינה אחרת, ואיך עושים זאת, ועל מה צריך לחשוב בעת מלחמה. ועל כל הדברים של התנהגות המלך במלכותו בכל. המורה התחייב ללמד את בן המלך גם בלימודים אלה, והלך ללמוד הלאה את כל הלימודים בראוי וכיאות למלך הבא. כעבור שבועות מס' גם בירכו על המוגמר בפני המלך, על סיום הלימודים בכל התנהגות בן המלך והמסתעף מכך בכל העניינים. וגם פה שיבח בן המלך בפני אביו את המורה, איך שגילה לו הרבה דברים שיעזרו לו במשך החיים, ואיך שהדריך אותו ללכת בדרך הישרה והנכונה, והמלך שמח ורצה לתת למורה סכום נכבד על כל הלימודים, ותוספת סכום כאות הערכה והוקרה. אבל פה ביקש המורה לדבר עם בן המלך עוד כמה רגעים ארוכים, כי שמח ללמד אותו את אחת הלימודים ההכרחיים. נכנס המורה עם בן המלך לחדר, ופה המורה לא הראה לו פנים שוחקות, אלא פנים רציניות, והכה אותו מכות נמרצות עד זוב דם, ובן המלך צעק צעקות 'הצילו' 'הוא מכה אותו במכות חזקות' והגיעו לשמע הצעקות עבדי המלך, והרופא המלכותי לטפל בבן המלך. וכשראה המלך מה עשה המורה לבנו מחמדו, ציוה לאזוק ולכלוא אותו בבית האסורים, וכדין מורד במלכות הוא יתלה אותו במרכז העיר על העוול שעשה.

כעבור כמה ימים, חמת המלך שכבה, וציוה להכניס לחדרו את המורה להביא את מעשיו, ושאל אותו. עד היום היית מורה נפלא לבני, וגם בני הלל ושיבח אותך בשירים וזמירות, ומאוד נהנה בלימודים. א"כ למה היית צריך לסיים בכזה טעם מר? למה עשית כל זאת? השיב לו המורה בפה מלא: נכון שלמדתי את בנך בכל הלימודים, וגם לימדתי אותו את התנהגות המלך בכל האופנים. אבל יחד עם זאת ידעתי גם ידעתי שלא פעם אחת ולא פעמיים יגיעו לשאול אותו כדת מה לעשות באדם שעשה עוול מאין שהוא, במה להעניש אותו? ובן המלך שכל היום מפונק בכל המאכלים, ומשרתים לרוב משרתים אותו בכל מה שצריך, ואפילו זבוב קטן לא נכנס בחלונו ומציק לו. ואז יצוה להעניש את אותו אדם שבטב במכות נמרצות, בלי שידע בעצמו מה זה מכה אחת או יותר. המלך מאוד נהנה, וציוה על אתר לשחררו, ופייס אותו בדמים מרובים, ובמתנות מיוחדות.

בני ישראל היו צריכים לרדת לארץ מצרים כי היה עליהם לתקן כמה תיקונים. וכשהגיע הזמן שהם צריכים לצאת מארץ מצרים, הקב"ה מביא לעולם את משה רבינו ע"ה שהוא יגאל אותו באותות ובמופתים מארץ מצרים, ולהביא אל המנוחה ואל הנחלה בארץ ישראל, שבדרך הם יקבלו את התורה מהקב"ה בהר סיני בקולות וברקים. ובאמת הקב"ה הוא כל יכול, ויכול להוציא את בני ישראל בלי שהמצרים יאשרו את הדבר. רק הוא רצה להראות לעם ישראל אהבה וחיבה לפני קבלת התורה, שיהיה גנוף ורפוא, גנוף למצרים ורפוא לישראל, שבני ישראל יוכלו לחזות בעיניהם את כל המכות שעוברים המצרים במדה כנגד מדה על מה שעשו להם המצרים בכל משך שנות השיעבוד בארץ מצרים. ויחד עם זאת שבשעת המכות יוכלו לנצל את המצרים, ולהוציא מהם כסף וזהב, יתר על מה שהם לקחו להם, בכדי שיהיה להם להמשך הדרך.

שא עיניך וראה לדבריו הקדושים של הרה"ק בעל ה"אור החיים הקדוש" ז"ע, וזה דבריו: וידבר אלוקים וגו' (פרשתן ו', ב'). צריך לדעת מה דיבר אלוקים. גם הודעת אני ה' אחר שכבר אמר לו למעלה זכרון השם ואמר לו (ג טו) זה שמי לעלם. עוד ירצה על זה הדרך להיות שאמר משה למה הרעתה למה שלחתי באה התשובה, כנגד למה הרעתה דבר אתו קשות שדיבר לפני אלוקיו בלא דרך כבוד והעלים הכתוב הדברים לצד כבודו של משה, או אפשר שאמר לו שיעמידנו במשפט על זה בעת משפט, וכנגד למה שלחתי השיב ואמר אליו אני ה' פי' רחמן אני לזה לא יכולתי לסבול ראות ישראל בצער עד עת קץ והקדמתי לשולחך קודם הגעת הקץ להקל מעל ישראל הצרה של הגלות. ותשובה זו אינה צודקת אלא אחר שהקדים לומר לו עתה תראה כי תיכף ומיד יפליא פלא בפרעה מכות נפלאות ותיכף נסתלק השעבוד. עכ"ל הק"י.

אבינו אב הרחמן לא יכל לסבול ולראות את בני ישראל עובדים בפרך, ואיך שהמצרים מצערים אותם. ורצה להוציא אותם מיד מארץ מצרים, ולכך אמר הקב"ה למשה רבינו שלפני שנשלך את השיעבוד, והצרות של הגלות, נראה להם את העשרה מכות שיעברו המצרים, על כל הצרות שעשו להם שהיו עבדים. ובנוסף לדבריו הקדושים, נאמר בפרשת השבוע שמשו רבינו ע"ה הגיע לומר לבני ישראל שהגיע בציזוי הקב"ה לגאול אותם מארץ מצרים, והראה להם את ה'מופת' איך שהמקל הפך לנחש, ולאחמ"כ שהקב"ה מצוה על משה רבינו ע"ה ללכת אל פרעה מלך מצרים שיוציא את בני ישראל מארצו, אמר משה רבינו (ו', י"ב) "וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי, ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים" לכאורה בני ישראל לא שמעו לו? ובאמת שידון משה רבינו את בני ישראל לזכות על שעובדים 'מקוצר רוח ומעבודה קשה' והם לא יכולים לשמוע אותו (קושיית הרבה מפרשים)?

הדברים מתבארים יפה בדברי רביה"ק בעל ה"ישמח ישראל" ז"ע בשם רביה"ק רבי יחיאל הזקן ז"ע (פרשתן אות ה') ונביא הדברים בקצרה, והרצוה יעין בהרחבה בדיבוריו הקדושים. בתמצית דבריו הוא כותב שמשו רבינו היה עליו לומר לבני ישראל שהוא הולך להוציא אותם מארץ מצרים באותות ובמופתים ביד הקב"ה, וכשראה משה רבינו שהם לא מקבלים כל זה, שחלש בהם כח האמונה מחמת ה'קוצר רוח והעבודה הקשה, וידע שכל גאולת ישראל מארץ מצרים, תלוי כשבני ישראל ישמעו לו ואז יוכל להמשיך בגאולה, ולדבר עם פרעה, עד לגאולה השלימה. אבל באמת שמעו ישראל והאמינו בפנימויות לבבם כאשר נגלה לבוחן לבבות, וכמאמר הכתוב (ירמיה י"ז, י') אני ה' חוקר לב בוחן כליות, והבחי החיצון לא היה מאמין מקוצר רוח, היינו שבדרך פרט לא היה באפשרות לשמוע מקוצר רוח' ולבסוף בני ישראל זכו לגאולה, בזכות ששמעו והאמינו שיהיה ביכולתו לעשות להם כל הניסים האלה, והקב"ה השיב למשה רבינו 'זהו שנאמר (ו', י"א - י"ג) בא דבר וגו' ויצום אל בני ישראל וגו' להוציא, אף שנדמה לך כי לא שמעו אליך, אבל אני הבוחן לבות וכליות יודע כי פנימויות לבבם שמעו והם ראויים לגאולה'. ע"כ תורה דיבוריו הק"י.

ולכן הקב"ה היה צריך לעשות כל זה, להכות את המצרים בעשרה מכות, ושבני ישראל יוכלו לראות בעיניהם את כל האותות והמופתים, ובד בבד יוכלו לקחת כסף וזהב מכל הבא לידם, ולבקש מהם בזכות ולא בחסד. ולאחר כל זה לצאת לגאולה השלימה. הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו, בימים ההם בזמן הזה. ויגאלו גאולת עולם אמן סלה. ויבנה לו את בית המקדש במהרה ובימינו אמן ואמן.

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

נודב לע"נ

מרת מלכה בת הרב

יוחנן דב הלוי ע"ה

במלאות 10 שנים לפטירתה

נלב"ע ד' שבט תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

נודב לע"נ

הרב יוחנן דב הלוי בן

ר' מנחם יהודה זצ"ל

נלב"ע ח' שבט

ת.נ.צ.ב.ה.

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב

יוחנן דב הלוי ז"ל

נלב"ע י"ב חשוון

ולע"נ האשה החשובה מרת

רבקה בת הרב משה חיים ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל

בן הרב אהרן אריה ז"ל

נלב"ע ה' תמוז תשפ"א

ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פינגנבוים ה"ו,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן - 540321 ע"ש ישראל בנימין פינגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.